

احوال و آثار مخصوص

کاتبین کمال و کاتبین کمال

و اتاری از میرعماد وصال شبرازی، میرزا غلامرضا،
محمدرضا گلهر، میرزا کوچک،
درویش عبدالعزیز طالقانی، محمدحسین تهرانی،
معمدانوئه نشاط،
محمدالحسینی، سیدعلی اکبر گلستانه،
احمدبن علیرضا، ابراهیم کلانی، احمد تیریزی،
اقامیرزا حسین

گردآورده مسعود مخصوص

سروش

تهران ۱۳۶۸

فهرست مطالب

۷	مقدمه گردآورنده
بخش اول	حسین مخصوص کاتب السلطان
۹ - ۳۵	زندگینامه به قلم و خط خوشنویس
۱۰ - ۱۱	گزیده آثار
۱۲ - ۱۶	بخش دوم
۳۷ - ۶۹	علی مخصوص کاتب الشاهان
۳۹	زندگینامه به قلم مسعود مخصوص
۴۰ - ۴۲	گزیده آثار
بخش سوم	دیگر استادان
۷۱ - ۱۰۰	میرعماد وصال شیرازی، میرزا گلنارضا و ...

مقدمه گردآورنده

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد وآله الطاهرين
المصومين

خط از برجسته‌ترین هنرهای ملی و فرهنگی ایرانیان است که در پرتو انقلاب مقدس اسلامی ایران گام‌های ارزنده‌ای در جهت احیای آن برداشته شده است. کتاب حاضر که به معرفی و ارائه برخی از آثار نوین هنرمندان و خوشنویسان بزرگ معاصر می‌پردازد بر آن است تا به نوعی خود سهمی در این تلاش داشته باشد و از جمله علاقمندان را با این هنر و پیشگامان آن آشنا سازد. این‌جانب از دیرزمان، در پی فرصتی برای ارائه آثار خطی و افکار پند و اندرزگرم بودم. اینکه که به همت والای انتشارات سروش این فرصت بخت آمده است، باید مخلص شمرده و به جهانش شاک.

این کتاب حاضر مشتمل بر سه بخش است: در دو بخش اول و دوم آن، به ترتیب احوال و آثار حسین مخصوص کاتب السلطان و علی مخصوص کاتب الخاقان بررسی می‌شود و در بخش سوم، شماری از خطوط هنرمندان بزرگ دیگری چون میرعماد، وصال شیرازی، میرزا غلامرضا و... می‌آید. آثار خطی لطیف، جزئی از اموال هنری پدرم است که پس از وفات ایشان در اختیار من قرار گرفته است. در این کتاب، خطوط چندی نیز آمده است که نام خوشنویسان آنها بر من معلوم نیست و برای شناسایی آنان امید بهاری علاقمندان هنر خوشنویسی دارم.

علاوه بر این، برای آشنایی بیشتر خواننده با این دو خوشنویس معاصر - حسین و علی مخصوص - قسمتهایی از آثار توفیقی و انسی آنان نیز به عنوان نمونه می‌آید. امید آنکه با کوششی دیگر و در کتابی دیگر موفق به ارائه تمامی متن این آثار به مردم هنردوست وطن خود شوم. چه، با توجه به هدف کتاب، آوردن تمامی متن این نوشته‌ها در حوصله این کتاب نمی‌گنجد. از این‌رو، تقطع‌چپه‌های آمده در کتاب را باید ناشران قسمتهایی حذف شده دانست.

در خاتمه، بر خود فریضه می‌دانم که از زحمات و همکاری‌های برخیز آقایان و سروران خودم همسای فیروزان، مدیرعامل محترم انتشارات سروش، عباس آقاچانی، بهمن جلالی و سایر اعضای که در چاپ و نشر این کتاب قبول زحمت فرمودند صمیمانه تشکر کنم. امید دارم که این مجموعه هنری به شناخت هر چه بیشتر هنر اصیل خوشنویسی باری دهد.

ALIASIYE@YAHOO.COM

بخش اول

حُسنِ مخصوص

کاتبِ سلطان

زندگینامہ پتلم دظہوشین

حسن مخصوص کاتب السلطان
۱۳۳۷ - ۱۳۳۹ ق / ۱۳۳۷ - ۱۳۳۹ ش

..... در ایام جوانی کسب روزگاری در یاد
میشد که مرا نیت در شیر عاب و مذاقی نعت
دورخان راغب آدم تا بجزر حضرت شیخ
الواصفین قصب العارفين المنصور را توی آقا سید
آخوند زاده رفته رسید مس وجودم را با کبر
نفره نیش طای اسکر کرد آینه و عب لم و عدم
دعوت فرمود چینه می نگاشت که فرقه را حق
کرد و جسم کز تر آکا داشت در معصیه و کردید
.....
آورد و چشند او کار خیر که داشت فرمود
بود سال برش آرزو که شش ان نو آسما
آورد و رفته بود که فرموده بود تا چشم شیره
.....

..... با غرب شعر معاشرت کرد و در سرود
اشعار با دست در زید طبع فرودست ان ند
از شین بن اشام بره نموده و ان نشست
ان حال ابر دست میگرد و نیزه بسبک عرفان
.....

مطوع کعب افغان می سرود در تمه ایس مال تحصیل
خلاسیاتی پر از نغم حق انتم این نغمی شدین
در با قسم تمام اتصال نریان افرو و آفتاب
رشته و آ آ آن بن نزه کعبه سبستان بابت
بابت تصدیق ۱۱۱۱ ننگه از خوشی ابر از موضع
نور ۱۰۰ م

..... باین سیاق با تفریح شد
علا و الکک را از دست نید آقا در این
استاد یکا زینت کعبه زانقت بسکینه که
شیر و غنر و رضا غنک کعب را با جرم میرزا
غلام رضا غاب ترا بود که توشش ناعلی
کرید

..... ارسال توانی از فرزندش
میضیاب از تغییراتش که میاب شد تا آخر
موانست و وقتی برید کردید یکا کی و آنجا
پیدا شد پس از آن در حضور حضرت حکایت
.....

روم میرزا علی محمد غالب شاعر شش سال
 تمام ستیغ بود و حضرتش تمام در این پنجاه سال
 از شش جده جمع فرمود که بر شمشیر و کلاه
 اینی کسب کرد سب انواع این فن شریف
 بشود و کیران نغمه کند مگر بجهت دست کردن
 عرصه خود اتفاقاً در شمشیر و آقا در رسبک
 به پلید ریجائی رسانید که جو بجا نیکو بر عهده تعلیم
 آورد و مهارت و کیر زلف است حسنی با یک
 شاب مطالع کت با رفعت نمی نمود با آس
 ادیت و جان پیری ذوق وانی و شوقی کافی
 داشتند از فدا عشاق صرف و نحوه خلاصی
 قافی معانی و بیان تاریخ مستند شاعران
 بر حق تحصیل را تحصیل نکردم لوری در وزارت
 و کوه کوه بود و استکم هر خدمتی نامر شام
 از فراشی نیام تا مؤتمن آقام از نظارت
 آوزارت

..... قی با حرارت غلامان

شاهسون اینا فو سوره ان قوت بیگانه
 در دست پندی وزارت و حکم حضرت
 و آقا عبد الصمد میرزا

..... چه در عمران و چه در حکومت
 و استیغای ولایتی و رقی و فنی آن صفات
 اشغال و فزاین استیغای و هم نغمه
 کردید و زمین این عالم شمشیر و کلاه
 از دست فید از خط نستعلیق را در رجه ریشا
 که محمد صبیح نوشتم بیان صرف و کرده

شوق شوق و تحصیل این فن از نساء این کمال
 سرزد و قور از شرف او استیغای صرف و نحوه
 ندای را توکل کرد و مقربان در کابش
 تو سل و بخلع لباس نوگری تن کرده و طریق
 مسافرت پیش گرفت همان خط نسخ تعلیمی
 حرف و شش کرد و ابتدا استمانه مبارک
 رضوی علیه آلف انقیسته و اشعار قریب

یکسال شرف بود فواید و افروخته کرد
 مکتب شرف و فرا هم شد باز طهران سعادت
 نمود و او از سلطنت ناصر الدین شاهی

..... بر اسلحه قدم کت است اندر ز تابوس بقیه
 کتب اخاقانی

..... در عصر نظرات دین شاه و لقب
 کتب اخاقانی نیز نذر و بسند میرزا علی
 فطاحله در محنت خود و لقب کتب اسکا
 شکر گوید

۱- از حسن مخصوص نویسندگانی هندی بدون نامی
 اصطلاحات عرفانی و اشعار و معانی معانی به طبع و
 و کتب کتب به جای مانده است که مستحق چند از آنها در
 این کتاب مراد.

ادب العظیم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ای برادریت که اسے ...
 ای اگر تو کی در آفرینش ...
 ای داستانی از صفات ...
 برینہ زید و امانی ...
 تو سجد عالم صفاتی ...
 تو خانی خلق در بانی ...
 ذات جان بقی پرستی ...
 پیران رتبه ات ای ...
 عم تو صفی و رقیبت ...
 زانتف ترس آرش پز ...
 در معرفت تو دولت ...
 بی مسکوئی تو کسے ...
 بر صورت زید و ابغرام ...
 بر چن گنہ ام ایست ...
 این کوغ و دہرت موم ...
 تو آئی از دہن منہ ...

ہم گفت و فرم تو ای ...
 این عود تجربت پرشت ...
 اسوہ زینت تو زب ...
 دید و سید برکت ...
 بلطف تو سید ای ...
 اے تو زوینت صریح ...
 دل را با او غنسی ...
 چون دت عود کت ...
 ایجا نو ...
 چون آن وقت تو بود ...

در مناقبت حضرت خدی مرتضیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم

شائش گل خلق ...
 ای ش ہوا کو تازی ...
 ای شیش بے آندہ ...

ایچ پیران سہ ...
 آہر بود وقت آن ...
 اور صفنا بر سین است ...
 خصص کی زینت ...
 از بر شفاعت تو ...

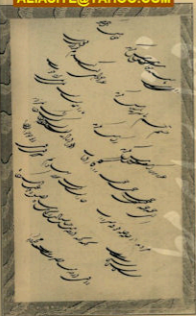
در مناقبت حضرت مولیٰ الموالیٰ امیر المؤمنین علیہ فضل النجیاتی

ای نام نوشتی ...
 سلطان میر کرکے ذاتی ...
 در سخن صاف و صیب ...
 تا شربت بت تو ...
 خصص نام تو ...
 یک جانندت ...
 از غنہ جان اگر ...
 ای غار نفی کو ...

توضیح

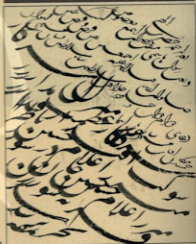
سیاه شق پلیسا گرمی نویسی اید جان دسته
 نوشته روان میرزا علی محمد صلاب ثرا
 بیکت مروج علامت الکلی اقصای فرمود
 بنو نالان چمن ایران تصریح سینما چون
 در سیاه شق گهات را کرگزی و سیند
 اگر که راقوب . مطلوب و شستی مکرر از نای
 خیت بان یک کله انگار نا اگر چنانچه طبع
 در یانینا و کر نویسی ساید تا سه کله را
 جائزه است . اندوه یک دات پشت یک کله
 شستی نیت ملاحظه نای هر جای مکرر که نوشته
 در سطر یکر اید گهات . اید و ن ت بومی
 برخلاف چهار سطر عیسا در جای نو عرض شد ملاحظه
 یک کله از گهات فزاید و یک کله سیاه شق نیت
 اکثرت مطلوب باشد یعنی یک پو بسته بر فطوح
 یک با کسته چون حرف و ن بر خوب نوا
 بود نام شق بیک روش یک نش باشد . بی سنا
 شق نسبت بسیار با قدرت و با قوت اید
 چون که مقصود از سیاه شق برای زیادت است
 است است

از نالان چمن
 سیاه شق

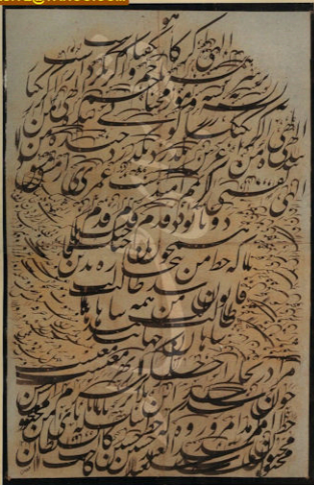

۱ ۲۴x۱۵۷ سانتیمتر
۲ ۲۰x۱۵۷ سانتیمتر
۳ ۱۸x۲۲ سانتیمتر

- 9 20x22 سانتیگر
- 10 19x22 سانتیگر
- 11 19x20 سانتیگر
- 12 27x41 سانتیگر

۱۴

۱۵

